

Ote kirjasta €mumunaus.

Kirja ilmestyy syyskuun alussa 2012.

Saksan vaatimuksesta Eurooppa-neuvosto hyväksyi vuonna 1997 päätöslauselman vakaus- ja kasvusopimuksesta. Sillä vanhalla vakaussopimuksella pohjustettiin Emun syntyä.

Joulukuussa 2011 Eurooppa-neuvostossa päätettiin uudesta vakaussopimuksesta. Kyseinen sopimus ”Emun vakaudesta, koordinaatiosta ja hallinnoimisesta”. oli pisin sala-askel kohti liittovaltiota sitten euron käyttöönoton. Toki EU:n perustuslaki eli Lissabonin sopimus oli silkkaa liittovaltiohyminää, mutta se ei ollut sala-askel. Vain sen sisältö oli kirjoitettu salakielellä.

Näiden kahden vakaussopimuksen välillä on muodollinen ero.

Vanhemman vakaussopimuksen sisältö on kirjoitettu EU:n lainsäädäntöön, ja kaikki jäsenmaat ovat sen hyväksyneet.

Kun Englanti ja Tshekki jäivät ulos uudemmassa vakaussopimuksesta, sitä ei ole kirjattu EU:n lainsäädäntöön, vaan se on tehty EU:n ulkopuolelle valtioiden välisenä sopimuksena (käytännössä kuitenkin komission toimeenpantavaksi). Sopimus on niin merkittävä vallansiirto jäsenvaltiolta komissiolle, että Irlannissa se pantiin kansanäänestykseen. Siellä on sellainen demokraattinen käytäntö, että aina siirrettäessä valtaa eli täysivaltaisuutta maasta ulos siitä pitää järjestää kansanäänestys. Irlannin käsityksen mukaan budjettikurisopimus oli sellainen vallansiirto.

Vuoden 1996 vakaus- ja kasvusopimuksen nimessä paino oli sanalla ”vakaus” ja sana ”kasvu” oli kosmetiikkaa. Uudessa vakaussopimuksessa taas sana ”vakaus” on kosmetiikkaa, sillä siinä sisältö on kuria ja pakkoa. Kyseessä on budjettikurisopimus, johon sisältyy vallansiirto jäsenmailta EU:n komissiolle.

Emu on ollut rahaunioni. Sen nimessä kirjain E eli ”talous” on ollut alisteinen kirjaimelle M eli yhteiselle rahapolitiikalle. Jäsenmaat eivät ole Emussa luovuttaneet EU:lle toimivaltaa ”talouteen” eli finanssipolitiikkaansa, jossa keskeinen työväline on valtion budjetti. Emun kriisi onkin seurausta siitä, että erilaisissa maissa on ollut erilainen finanssipolitiikka ja että sen seurauksena ne eivät ole kasvaneet kymmenen vuoden aikana yhteen vaan erilleen. Kriisi on tietysti seurausta myös finanssikapitalismin ja reaalitalouden eriytymisestä sekä virtuaalitalouden synnystä.

Sen jälkeen, kun jäsenmaat ovat ratifioineet budjettikurisopimuksen, on toteutunut pääkomissaari José Manuel Barroson käsitys demokratiasta: ”Vaatimuksella jäsenmaiden yksimielisyydestä ei enää anneta jonkun maan parille idiootille mahdollisuutta painostaa unionia.” Unioni ovat he. Idiootit olemme me. He haluavat vallan siirrettäväksi heille, pois meiltä.

Sopimustekstin tärkein lause ja ”kultainen sääntö” (saksalaisittain kuningassääntö ja suomalaisittain kuningasidea) on se, että ”sopimuspuolen julkisen rahoitusaseman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen”. Kun kriisin varjolla oli jo aiemmin hyväksytty kahdeksan EU-lakia itsenäisten valtioiden budjettivallan siirrosta Brysseliin ja kun tässä yhteydessä emumaiden finanssipoliittiselle täysivaltaisuudelle tulee lopullinen niitti, federalistit ovat alkaneet puhua EU:sta talousliitttona.

Tarkasti ottaen heidän kuuluisi puhua finanssiliitosta, koska sana ”finanssipoliitiikka” on ennen muuta budjettipoliitiikkaa ja koska nimenomaan sen vallan siirrosta tässä on kysymys. Kun muilla kielillä puhutaan fiskaaliunionista, suomeksi se sana pitää sisällään myös yhteiset verot, mutta niistä ei tässä sopimuksessa ole kysymys.

Vakaus- eli budjettikurisopimuksella vaaditaan nyt – ensimmäistä kertaa tosissaan – kaikkia jäsenmaita täyttämään Maastrichtin Emu-kriteerit budjettivajeen ja valtion velkaantumisen enimmäismäärien osalta. Kun Emua tehtiin, niistä ei siinä kiireessä pidetty kiinni. Yksi maista, joille politiikka oli silloin tärkeämpi kuin talous, oli Saksa. Kun Italia olisi halunnut viivästyttää Emun alkua ja kun Ranska sitä siinä komppasi, Saksalle euro oli sen maailmanpoliittinen käyntikortti, eikä se suostunut lykkäykseen. Mieluummin se tulkitsi Italian – ja Kreikan – täyttävän Emu-kriteerit, ja se kiire on nyt tulossa sille maksuun. Silloisesta politiikasta se joutuu nyt maksamaan rahalla, jonka lähettämistä muiden maiden velkojen maksuun Saksan kansa ei ymmärrä eikä hyväksy.

Aikaisempiin sopimuksiin oli kirjattu suurimmaksi sallituksi valtion budjettivajeeksi 3 prosenttia maan kansantuotteesta (BKT). Tarkastelukulma muutetaan tässä yhteydessä budjetin perustasapainon mittariksi (= ”primary balance”, budjettivaje ilman korkomenoja). Velkaantuneilla mailla se saa olla enintään 0,5 % BKT:sta ja niillä mailla, joilla velkaa on selvästi

vähemmän kuin sallittu 60 % BKT:sta, se saa olla 1 %. Luvut kuvaavat kurinalaisuutta, mutta ne on niin sanotusti vedetty hihasta ja niitä voi tulkita.

Perustasapaino on kirjattu sopimukseen huolimatta sen epätarkkuudesta vajeen paljastajana. EU:n ylivelkaantuneista ongelmamaista esimerkiksi Irlannilla, Espanjalla ja Italialla se vaje on ollut pienempi kuin Saksalla. Kriisiä edeltäneinä vuosina Italialla se oli kaiken aikaa plussalla ja Saksa miinuksella, ja kriisin aikanakin Italialla on ollut parempi perustasapaino ilman korkomenoja kuin Saksalla. (Samaan aikaan Saksan Target2-saldo on 700 miljardia euroa plussalla ja Italian saldo 200 miljardia miinuksella, joten hyvään taloudenpitoon on erilaisia tarkastelukulmia.)

Valtioiden budjettien leikkauslinjaa edustaa sopimuksen määräys, jonka mukaan julkisen velan osalta Emu-maiden on ruvettava vähentämään 60 prosentin rajan (BKT:sta) ylittävää velkaa 5 prosentin vuosivauhtia.

Tähän velkaantumisen vähentämiseen liittyvät kummalliset puheet siitä, että EU:n sisään pitää perustaa yhteisvastuullinen lainanlyhennysrahasto, johon siirrettäisiin ylivelkaantuneiden maiden veloista 60 prosenttia ylittävä osuus. Sellaisten velkojen kokonaismäärä maksettavaksi yhteisvastuullisesti olisi 2,3 biljoonaa eli 2 300 000 000 000 euroa. Jos Suomen maksuosuus siitä summasta olisi normaali 1,8 prosenttia, meidän pitäisi vuosien varrella maksaa muiden (ennen muuta Italian) velkoja yli 40 miljardia euroa eli 6-7 kertaa oman pankkikriisimme verran. Fy fan, ei käy!

Taloustieteen nobelistin Paul Krugmanin mielestä budjettikurisopimusta kannattavat valtioiden johtajat eivät tiedä, mitä he tekevät. "Heidän toimintansa on tietoista taloustieteen perusoppien rikkomista". Oxfordin professori Kevin O'Rourke komppaa Krugmania: "Jokainen 'talousliiton' maa sitoutuu siihen, että talouden taantuessa ei elvytetä vaan päinvastoin, sitä leikataan, jotta ei syntyisi liikaa budjettivajetta. Niin tehdään ilman, että muualla talousalueen sisällä yritetään kasvattaa kysyntää."

Näitä puheenvuoroja voidaan pitää keynesiläisten vastaiskuna kuripolitiikan virheisiin. Heidän koulukuntansa haluaa kriisien torjumiseksi taloudellista kasvua, kun taas EU:n politiikalla kriisiä syvennetään vaatimalla jäsenvaltioilta tasapainoisia budjetteja tavalla, josta John Maynard Keynes nimenomaan varoitti: alhaisen kasvun ja korkean työttömyyden oloissa niin ei pidä toimia.

Budjettikurisopimus vie emumailta valtaa omaan budjettiinsa tavalla, joka liikkuu monissa maissa vapaaehtoisen EU:n hyväksi toteutettavan vallansiirron ylärajalla. Saksassa sen hyväksymisestä päätettiin poikkeuksellisella kahden kolmasosan enemmistöllä, ja silti se saattaa olla maan perustuslain vastainen. Hyväksymisen jälkeen päätöksestä tehtiin monta kantelua Karlsruhen perustuslakituomioistuimeen. Budjettivallan luovuttaminen EU:lle on sellaisella vallansiirron harmaalla alueella, että sieltä voi tulla päätös, jonka mukaan sopimus on Saksan perustuslain vastainen. Silloin Saksa ei sitä hyväksy. Merkelin liikkumavaraa kaikessa EU:n päätöksenteossa rajoittaa sen perustuslakituomioistuimen kanta, jonka mukaan Saksa ei voi hyväksyä EU-lainsäädäntöä, jolla murennetaan kansakunnan identiteetin eli itsetuntemuksen ydin: kansallinen suvereniteetti. Se on valta käyttää omaa valtiovaltaa omassa maassa.

Suomessa ei ole perustuslakituomioistuinta, ja perustuslakia saa vapaasti rikkoa eduskunnan

enemmistön poliittisella päätöksellä.

Sopimuksen johdannossa, joka ei ole juridisesti sitova, emumaat ilmoittavat suhtautuvansa ymmärtäväisesti suunnitelmiin kuritavoitteiden kirjaamisesta EU:n perustuslakiin ”mahdollisimman pian” ja viiden vuoden sisällä. Samalla ne sitoutuvat kirjaamaan oman budjettivaltansa rajoitukset peruuttamattomalla tavalla kansalliseen lainsäädäntöönsä (ja johdantoon kirjatun suosituksen mukaan perustuslakeihinsa) vuoden sisällä sopimuksen voimaantulosta.

Eniten menettävät budjettivaltaansa maat, jotka lipsuvat tasapainoisen budjetin kultaisesta säännöstä. Kun on syntynyt liian suuri poikkeama budjettitavoitteiden ja todellisuuden välillä, käynnistyy korjaustoimien automatiikka, ja asianomaisten maiden on esitettävä komissiolle ja neuvostolle rakenteellisiin uudistuksiin johtava budjetti- ja talouskumppanuusohjelma ”liiallisten vajeiden tehokkaasta ja kestävästä korjaamisesta”. (Rakenteelliset uudistukset ovat – niin kuin edellä on jo esitetty – hyvinvointiyhteiskunnan murentamista.) Komissio ja neuvosto valvovat kyseisten ohjelmien toteutumista. Jos maa ei toteuta korjauksia, sen talous tulee ”liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn” piiriin. Siinä komissio ehdottaa oman korjausohjelman ja aikataulun, jotka jäsenmaan pitää – pahempia seurauksia välttääkseen – toteuttaa.

Pahimpia seurauksia ovat sakot, enimmillään 0,1 % BKT:sta. Suomen osalta sakko olisi maksimissaan 200 miljoonaa euroa. Tästä rangaistusautomatiikasta maa voi saada vapautuksen vain muiden emumaiden määräenemmistöpäätöksellä.

Valta kerran pois annettu tai otettu jää helposti sille tielleen. Niin myös päätösvalta valtion budjettiin.

Suomen oman perustuslain artiklan 3 mukaan ”lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtiontaloudesta” ja artiklan 83 mukaan ”eduskunta päättää varainhoitovuodeksi kerrallaan valtion talousarvion, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa”. Jos eduskunta ei ole vapaa päättämään valtion talousarviosta, vaan joutuu alistamaan sen EU:n komission ja neuvoston tarkastettavaksi ja joutuu tekemään siihen niiden mahdollisesti vaatimat muutokset, herää kysymys, toteutuuko silloin Suomen perustuslaki. Sana ”päättää” merkitsee, että eduskunta päättää, eikä päättäminen voi olla sitä, että eduskunta ei ole vapaa päättämään.

EU:n lait ovat ensisijaisia – ylempiä siis – kaikkiin Suomen lakeihin nähden. Jos tässä olisi kysymys EU-lainsäädännöstä, sopimus epäilemättä hyväksyttäisiin hallituspuolueiden äänin muuttamatta Suomen perustuslakia. Mutta tämä sopimus ei ole EU-laki! Sen hyväksymisen perusteluksi ei kelpaa se, että ”Suomi on Euroopan unionin jäsen”. Se on valtioiden välinen sopimus, jolla luovutetaan Suomen perustuslakiin kirjattua eduskunnan budjettivaltaa EU:lle. Se on ristiriidassa Suomen perustuslain kanssa ja vaatii perustuslain muuttamisen. Se taas vaatii käytännössä kahden eduskunnan päätöksen tai viiden kuudesosan enemmistön, jota se ei saa.

Yhteisellä rahalla on valtava symbolinen merkitys. Sillä tuhotaan yksi merkittävimmistä kansallisen itsenäisyyden symboleista: oma raha. Maailmassa ei ole toista vastaavaa yhteisöä, jossa täysivaltaiset valtiot eivät voi vaikuttaa rahansa arvoon.

Se, että on otettu käyttöön poliittinen raha, on €mumunaus.